

Advies aan de gemeenteraad

aan	De gemeenteraad
onderwerp	Advies
van	Verkenner Sjoerd Sjoerdsma
datum	4 april 2022

Geachte leden van de Raad,

Uw raad heeft mij, op voordracht van D66, gevraagd om de mogelijkheden te verkennen voor de vorming van een nieuw college voor de gemeente Gouda. Met plezier heb ik gehoor gegeven aan dit eervolle verzoek.

Met het uitbrengen van dit advies en de bijbehorende bijlagen beschouw ik mijn opdracht als voltooid. Graag dank ik u voor het in mij gestelde vertrouwen en voor de open en constructieve wijze waarop de gesprekken plaatsvonden. Ik hoop dat dit advies bijdraagt aan de vorming van een stabiel en krachtig bestuur voor uw mooie gemeente.

Aanpak
Op 22 maart jl. heb ik per brief aan alle lijsttrekkers een aantal schriftelijke vragen voorgelegd. Deze hebben betrekking op de duiding van de verkiezingsuitslag en de wijze waarop elke partij kijkt naar belangrijke thema's, de financiën, de gewenste coalitiesamenstelling en de politieke cultuur. In antwoord hierop heb ik van alle partijen een schriftelijke inbreng ontvangen (bijlage 1).

Op vrijdag 25, maandag 28 en dinsdag 29 maart heb ik alle partijen gesproken op het Stadhuis van Gouda. De door de gesprekspartners goedgekeurde verslagen van deze gesprekken zijn bij dit advies gevoegd (bijlage 2). In de gesprekken is ook ruimte geboden voor een vertrouwelijke inbreng. Die vertrouwelijkheid is gerespecteerd.

In de gesprekken heb ik nadrukkelijk op de inhoud afgetast welke partijen dicht bij elkaar liggen. Daarvoor verwijs ik graag naar het matrix-overzicht van hoe de partijen zich op de belangrijkste thema's tot elkaar verhouden (bijlage 3). Naast de inhoud heb ik ook het draagvlak dat er in de Raad bestaat voor potentiële coalitiepartijen vastgelegd. Zie hiervoor het overzicht van hoe vaak een partij is genoemd als potentiële coalitiepartij (bijlage 4).

Met uw burgemeester sprak ik kort voorafgaand aan dit proces op maandag 21 maart en na afloop van de met u gevoerde gesprekken op woensdag 30 maart.

gemeente gouda

Dit advies zal ik graag mondeling toelichten in uw Raad op woensdag 6 april . Dan is er uiteraard ook gelegenheid tot het stellen van vragen.

Duiding verkiezingsuitslag

Verkiezingsuitslagen zijn op talloze verschillende manieren te duiden. De winst van één, tegenover het verlies van de ander. De procentuele winst die zich niet uit in zetelwinst, het stemmenverlies dat uiteindelijk toch uitmondt in zetelwinst. De winst van een blok dat tegelijkertijd de verschuivingen in de onderlinge machtsverhoudingen verhult.

Desalniettemin, wat duidelijk blijkt uit de verkiezingsuitslag, de inhoudelijke programma's en de gesprekken die ik met u gevoerd heb, is dat Gouda een groene en progressieve koers voorstaat. Lokaal blijft stabiel, conservatieve partijen verliezen licht.

Alle partijen delen daarnaast de zorg over de lage opkomst in Gouda, die ruwweg in lijn is met het Nederlandse gemiddelde. Mijn advies zou daarom ook zijn om de komende jaren regelmatig verantwoording af te leggen, ook tijdens de aankomende onderhandelingen. Dat kan met gesprekken in de stad, met stemmers en niet-stemmers, in alle wijken en van jong tot oud.

Thema's

Vanuit de partijen is in verschillende mate van gedetailleerdheid aangegeven waar de ambities en opgaven voor de komende periode liggen. In de matrix (bijlage 3) staan alle inhoudelijk besproken onderwerpen beschreven. Een aantal thema's komt vaak terug: duurzaamheid, energie, mobiliteit, woningbouw, het sociale domein en veiligheid.

Met allen heb ik ook gesproken over de oorlog in Oekraïne en de komst van vluchtelingen naar Nederland en Gouda. Uw stad vangt Oekraïense vluchtelingen met een grote gastvrijheid op. Diezelfde bereidwilligheid heb ik bij u allen geproefd. Dat is een unieke politieke eensgezindheid en valt zeer te prijzen. Sommigen van u onderstreepten zelfs de kansen. Tegelijkertijd zal deze uitdaging veel van Gouda vragen de komende tijd. Of het nu om opvang of onderwijs gaat, om de sociale samenhang of een fijne dagbesteding. Het wordt voor een nieuw College en een nieuwe Raad een belangrijke uitdaging om die gastvrijheid concreet vorm te geven naast het invullen van al bestaande ambities. Ik raad uw Raad aan daarover tijdig met elkaar te spreken.

Daarnaast is het thema financiën (met daaronder aandacht voor de lokale lasten, een sluitende begroting en de schuldpositie) besproken. Het spook van de artikel-12 periode waart niet meer rond, maar een prudent financieel beleid blijft bij veel partijen belangrijk naast de vaak onderstreepte noodzaak tot investeringen.

Coalitievorming

Ik heb getracht langs de lijnen van de inhoud te komen tot een coalitie die de verkiezingsuitslag reflecteert en die kan rekenen op draagvlak in de Raad.

Alle partijen hebben aangegeven het van belang te achten dat een nieuwe coalitie meer dan 18 zetels zou tellen. Dit komt de stabiliteit ten goede. Dat maakt dat een coalitie van minimaal vijf partijen vereist is. Dat past ook goed bij de heersende opvatting dat voor de in Gouda te verrichten taken vijf

fulltime wethouders nodig zijn. Een coalitie met 19-20 raadszetels nodigt ook uit tot inbreng van niet-coalitiepartijen.

De vraag wie zou moeten deelnemen aan de coalitie werd wisselend beantwoord. Alle partijen hebben in hun reactie op onze vraag daarover aangegeven welke samenstellingen zij plausibel en wenselijk vonden. Vier partijen werden het meest genoemd: D66, GroenLinks, ChristenUnie en PvdA. Deze partijen liggen dicht bij elkaar als het gaat om thema's als duurzaamheid, mobiliteit, energie en woningbouw. Zij zouden in ieder geval deel moeten uitmaken van deze coalitie. Daarna werden CDA en Gouda Positief het vaakst genoemd als potentiële vijfde partij.

Omdat ik bij veel partijen de noodzaak van vernieuwing proefde heb ik nadrukkelijk verkend of zetelwinnende partijen als Gouda Positief, Gemeentebelangen Gouda, Partij voor de Dieren en Gouda Vitaal deel zouden kunnen uitmaken van een nieuw college. Bij hen bestaat ook de ambitie om te (proberen) deel te nemen aan een college. Vanuit de zijde van D66 is aangegeven open te staan voor een vorm van vernieuwing. Echter, de overige vier voormalige coalitiepartijen hielden vast aan de voortzetting van de oorspronkelijke coalitie. Zij zagen in meer of mindere mate onoverbrugbare verschillen in inhoud of politieke stijl bij bovengenoemde zetelwinnende partijen. Daarnaast heb ik – enigszins in weerwil van de uitslag - verkend of een centrumrechts coalitie mogelijk was. Daar bleek onvoldoende draagvlak voor.

Mijn advies luidt daarom om de coalitie van **D66, GroenLinks, ChristenUnie, PvdA en CDA** voort te zetten. Uit de inbreng van deze vijf partijen blijkt dat deze afronding de expliciete voorkeur geniet van vier van hen. Van de vijfde partij, D66, heb ik in een aanvullend telefoongesprek begrepen dat er ook bij hen de bereidheid bestaat met deze partijen het formatieproces te vervolgen. Daarbij is de wens aangetekend dat de verkiezingsuitslag ook tot uiting komt in de onderlinge verhoudingen en dat vernieuwing van de bestuurscultuur dan op andere wijze dan wisseling van coalitiepartijen moet worden ingevuld. Later in dit advies ga ik daar op in.

In de gesprekken heb ik gemerkt dat vrijwel alle partijen van belang achten dat een toekomstig college van Gouda een goede weerspiegeling is van de stad. Ik zal in dit advies geen oordeel vellen over de kwaliteit van de aan mij gemelde wethouder kandidaten, die ongetwijfeld uitstekend is, maar ik constateer wel dat een toekomstig college waarschijnlijk weinig divers zal zijn. Ik beveel de partijen die uiteindelijk formeren sterk aan niet alleen te reflecteren op hun wethouderskandidaten, maar ook op deze wijze waar het gemeentebestuur in Gouda in brede zin een betere weerspiegeling van de stad kan worden.

Uiteraard zijn in het hierna noodzakelijke formatieproces nog vele kwesties te bespreken. Ik heb echter in mijn gesprekken met deze vijf geen onoverkomelijke barrières of breekpunten gesignaleerd. Ik heb goede hoop dat deze partijen elkaar kunnen vinden in een inhoudsvol programma voor de komende vier jaar. Het is verstandig daarbij echte keuzes te maken. Of het nu gaat om winkeltijden, het verbeteren van het woonaanbod, het vergroenen van de stad of de ontwikkeling van de lasten, er zijn veel uitdagingen die wachten op een urgent antwoord.

Coalitieakkoord
Breedgedeeld leefde de wens om te komen tot een meerderheidsakkoord op hoofdlijnen. Daarbij kan worden gedacht aan het strak definiëren van doelstellingen en het meer vrij laten van middelen en tijdspad of zelfs het helemaal aan de Raad laten van bepaalde thema's. De meeste partijen achten het van belang dat daar ook financiële middelen bijhoren.

Politieke cultuur
Alle fracties hebben bij mij de wens geuit om de politieke cultuur in Gouda te verbeteren. Hoewel de voorgestelde oplossingen uiteenliepen, werd breed onderschreven dat het noodzakelijk is het dualisme weer echt vorm te geven. En om de Raad echt in positie te brengen. Vaak werd ook onderstreept dat vanuit het College meer transparantie betracht zou moeten worden, En dat meer meer "ontspannenheid" in de houding van het College ten aanzien van (voorstellen vanuit) de Raad gewenst is. Daarom beveel ik de partijen die gaan onderhandelen over een nieuw College aan niet enkel een inhoudelijk en financieel akkoord uit te onderhandelen, maar ook nadrukkelijk een hoofdstuk op te nemen over de wijze waarop het College zich tot de Raad zal verhouden. Ik adviseer hen, gezien het breedgedeelde belang dat hieraan wordt gehecht, om de wensen en aanbevelingen van partijen die niet onderhandelen mee te nemen.

Unaniem gedeeld was de wens om de burger van Gouda effectiever mee te nemen in besluitvorming. Hoewel sommigen erop wezen dan burgerparticipatie geen substituut kan zijn van politieke besluitvorming leeft breed de wens, mede ingegeven door de lage opkomst, dat er meer invulling moet worden gegeven aan burgerparticipatie. Daarom beveel ik de Raad aan om met elkaar in gesprek te gaan om te komen tot een breedgedragen idee over hoe de gemeente Gouda burgerparticipatie kan verbeteren.

Enkele partijen merkten op dat het van belang was de capaciteit van de gemeente Gouda te versterken. Gelet op de relatief hoge inhuur en het belang van goede uitvoering en optimale informatievoorziening aan de Raad, vind ik het in de rede te liggen een advies te vragen welke versterking van de ambtelijke organisatie noodzakelijk is gelet op doelstellingen van het nieuwe College.

Tot slot hebben diverse organisaties en inwoners reeds een brief gestuurd met een inhoudelijke inbreng voor het (in)-formatie proces. Mijn advies is om deze inbrengen te betrekken bij het vervolg van het proces.

Afronding
Met veel plezier heb ik onze eervolle informateurstaak verricht. Alle gesprekspartners toonden niet alleen een groot hart te hebben voor Gouda, maar ook een serieuze bereidheid alles te doen om de stad een beetje mooier te maken. Daarvoor ben ik hen erkentelijk.

Ik dank specifiek de griffier, mevrouw Karman-Moerman, haar collega Lars van der Linden en iedereen die op de achtergrond heeft bijdragen voor de uitmuntende ondersteuning. Een speciaal woord van dank aan het Stadhuis van Gouda, dat zich openstelde als stemmige locatie voor de gesprekken.
Met hartelijke groet,

Sjoerd Sjoerdsma

Bijlages

1. Brieven van alle fracties
2. Verslagen gesprekken partijen en verkenner
3. Inhoudelijke matrix
4. Overzicht draagvlak partijen